SỐ THỨ 1820 — NGÀY THỨ HAI 10 AVRIL 1922 — NĂM THỨ MƯỜI

DEPOT LEGAL INDOCHINE No 11

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

HANOI

	Một năm, Các làng về Các công-sở	Sáu tháng.	Ba tháng.	Một tháng.
Hanoi-Phố Phủ Doãn-Hoàn-Kiếm	6$00	3.00	1.50	0.50
Hanoi-Phố	6$90	3.50	1.75	0.60
Tỉnh-lỵ Trung-kỳ và Nam-kỳ	6$30	3.20	1.60	0.55
Hanoi-Phố Phủ Doãn-Hoàn-Kiếm	6$60	3.30	1.65	0.60
Hanoi-phố	9$00	4.50	2.25	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois.

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur: 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur: P. B. SCHNEIDER
Directeur: NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef: PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique: TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
Tél: SYSTOME n° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large.

4e page

Une seule insertion. . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . 0$15 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$80 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

LÀM PHÚC

Làm phúc là thi ân cho kẻ khác mà không có ý cầu báo. Bởi không có ý cầu báo mới gọi được là làm phúc, vì không như thế thì gọi là buôn phúc, chứ sao là làm phúc được.

Nhưng xem sách Tây lại có chỗ nói rằng: theo như cái lý-tưởng của tân xã-hội (Société moderne) thì kẻ này cứu mang kẻ khác cũng chẳng phải là vì tình vì nghĩa gì cả, chẳng qua chỉ vì cái lẽ tương trợ đó thôi. Giúp là giúp lẫn nhau, mình giúp người là hòng có khi người giúp, vậy việc làm phúc như thế cũng là có chủ-ý, chứ không phải xuất ư vô tâm.

Mà theo như ông Herbert Spencer là người xướng-lập ra cái chủ nghĩa tiến-hóa (évolutionisme) ở nước Anh thì ông cũng cho như thế thực, bởi vậy ông có nói rằng: « Người mà còn có thể làm ích lợi được cho xã-hội thì mới được quyền hưởng sự cứu giúp của người ta. » Ông cho là cứu giúp những người vô ích cho xã-hội là làm thiệt cho xã-hội: 1° Phí mất cái sức giúp của những người cứu giúp. 2° Phí mất những công việc mà cái sức phí ấy đáng lẽ không phí thì làm được biết bao nhiêu.

Song cứ như cái lý-tưởng của ông thì quá ư vật-chất, nên rất cao thượng thì có cái lý-tưởng của giáo Thiên chúa như sau này: « Người càng khốn nạn, càng vô ích, càng đê-mạt lại càng đáng cho ta cứu giúp ». — Cái lý-tưởng ấy có phải hồn nhiên vì nghĩa chứ không phải vì lợi-dụng không! Vì cứu-giúp đến những hạng người như thế thì còn hòng hộ báo đáp nỗi gì.

Nay mấy cái lý-tưởng ấy ta đã biết như thế, vậy ta thử xét xem những việc ta làm xưa nay mà ta có thể cho được là những việc làm phúc thì là ta theo cái lý-tưởng nào.

Xét cho kỹ thì ta cũng không hẳn theo cái lý-tưởng nào cả. Ta làm phúc là bởi ta sẵn lòng từ thiện bác-ái cũng có, là bởi nghĩa tương bảo tương trợ cũng có, mà là bởi mong sự báo ứng cũng có. Về phần báo ứng thì ngoài những người có lòng tín-ngưỡng không kể, còn những người có học-vấn lấy đạo lý làm tiêu-chuẩn thì chưa dễ đã không ai không tin rằng sự báo ứng là cái công-lệ tự-nhiên. Sách Nho ta học thì mới học về lòng cũng đã biết được tâm chữ « thiện giả thiện báo, ác giả ác báo » là làm điều lành (tức là làm phúc) thì gặp được sự hay, làm điều ác thì gặp phải sự dở. Như thế là sách vẫn lấy cái lý tất nhiên báo ứng mà dạy người, cũng như bây giờ tôn-giáo lấy thiên-đường địa-ngục mà khuyến răn người đời vậy.

Thường ta hay nói « để phúc cho con cháu » hay « để đức cho con cháu » cũng là ta mong về sự báo ứng mà tin rằng ta làm điều lành thì đời ta dẫu chưa được hưởng phúc nhưng chắc cái quả phúc ấy con cháu ta tất cũng được hưởng. Mà có lẽ ta tin ở sự báo ứng cũng không phải là tin nhầm, vì ta thấy nhà nào khá mà ta truy nguyên xét xem con cháu khá bởi ông cha ngày xưa làm được những điều gì hay thì cũng khó biết, chứ như ta xem ngay như những người tham-lam tàn-nhẫn vơ năm vét mười giàu có không phải mồ hôi nước mắt thì có phải những người ấy giàu được suốt đời cũng khó mà dẫu được trọn đời mình nữa thì đến đời con cháu cũng xấy đàn tan nghé, muôn nỗi thảm-thê.

Tuy vậy, nhưng làm phúc mà còn lấy sự báo-ứng làm cái động-lực thì cũng chưa lấy gì làm cao, làm phúc mà theo được như lời của đức Gia-tô mới gọi là siêu việt. Ngài có nói rằng: « Làm phúc không cần gì mong đến sự kết quả mình làm được tức là được hưởng sự kết-quả ngay lúc mình làm rồi. Mà quả thế thực, người ta không làm mà sao mình làm được, vậy thì trong khi mình làm được mà trong lòng mình được khoái-chá thì sự khoái-chá ấy chẳng là một cái kết quả của sự làm phúc ru? Làm phúc mà có cái mạnh-niệm như thế mới là hoàn-toàn, chứ còn mong những sự báo ứng thì sự tất có khi phải ngã lòng, mà rồi thấy làm ác được lợi, nhỡn tiền lại nhầm mắt mà làm ác. Thường ta vẫn thấy có người phàn nàn rằng bởi không làm được điều ác nên nghèo, lại có người nói rằng làm phúc phải tội, vậy người không làm được điều ác là không có gan làm nỗi hay lương-tâm không cho làm, không biết, nhưng cứ như làm phúc phải tội thì cũng không lấy gì làm lạ thường. Đức Gia-tô xướng lên đạo Thiên-chúa chẳng phải là ngài muốn làm phúc cho đời ru! thế mà sao ngài cũng phải chịu tội. Vậy thì chưa thấy sự kết quả đã thấy tội, thế gian ai chẳng ngã lòng. Nhưng thánh hiền hào kiệt nào có phải sợ tội mà bỏ đời, nên cái phúc càng lớn cái tội càng to mà các ngài cũng không bao giờ sợ làm phúc phải tội. Kinh nhà Phật có câu xá thân cứu chúng cũng là thế.

(Còn nữa) ĐOÀN-PHONG

ÂU CHÂU BIẾN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 6 Avril 1922

Quan Giám-quốc tại Maroc

Quan Giám-quốc Millerand đã đi thăm Casablanca, Azemmour, và Mazogan.

Hy-lạp với Thổ-nhĩ-kỳ

Thổ-nhĩ-kỳ ưng đặt cuộc đình chiến, nhưng yêu cầu rằng trong một hạn bốn tháng, Hy-lạp phải rút hết quân lính ở Anatolie ra, mà việc rút quân lính ấy Anatolie ra, mà việc rút quân lính ấy Đồng-minh kiểm duyệt.

Paris, ngày 7 Avril 1922

Cuộc Đấu-xảo Marseille

M. Doumer được cử vào chức đại-biểu xứ Trung-kỳ tại cuộc Đấu-xảo Marseille.

Tại Thượ dân nghị-viện

Thượ dân nghị-viện phản đối bản luật định hạn tại ngũ là một năm, và phản đối cả việc tạm định hạn tại ngũ là 12 tháng cho ba ban lính kể từ bây giờ trở đi, và bắt đầu từ ban lính năm 1925 thì định hạn tại ngũ vừa là một năm. M. Poincaré, và M. Maginot thì phản đối những bản phản đối ấn-văn, và hứa rằng trong một kỳ hạn ngắn ngủi sẽ định hạn tại ngũ nhất định là một năm. Hai ngài lại nói: Chánh-phủ xin tạm định hạn tại ngũ là 18 tháng, vì có định như thế thì mới đủ quân lính đóng ở miền sông Rhin, và giữ gìn với quân lính nước Đức.

Máy bay đụng nhau

Hai cái máy bay của Anh và của Pháp đụng nhau ở quận Oise. Sáu người bị hại.

Paris, ngày 8 Avril 1922

Cuộc hội-nghị Gênes

Quan Poincaré và quan Lloyd George hai bên hội-nghị với nhau rất là thân-ái. Các ngài định rằng tại cuộc hội-nghị Gênes, các điều khoản đã ấn định ở Boulogne vẫn giữ y nguyên không thay đổi, các tờ hòa-nghị của các nước đã ký rồi cũng không ban đến nữa, và cái vấn-đề chế-hạn quân bị thì chỉ xét về phương-diện nước Nga mà thôi.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 8 Avril 1922

Thời giá quốc-trái

Thị giá quốc-trái ngày hôm thứ năm tăng lên được 30 centimes, mà lại đứng vững không sụ xuống. Báo *Intransigeant* bình-phẩm việc ấy có [illegible] được tự do như cũ, mà thị giá quốc-trái được vững vàng như thế, thực là một cái tang-chứng rằng cái tin-lực có phần to thêm vậy.

Tại Thứ-dân nghị viện

Ngày hôm thứ năm, Thứ-dân nghị-viện đầu phiếu phản đối mấy khoản cải lương, định hạn tại ngũ là một năm, M. Magrori, và M. Poincaré nói rằng nay cần phải định hạn tại ngũ là 18 tháng. Báo *Les Débats* bình-phẩm về việc ấy có nói: Khi nào mọi việc bồ chức xong đâu đấy, thì có thể đặt hạn tại ngũ là năm năm được. Nhưng nay thì phải tạm định hạn là mười tám tháng. Nhưng ta nên cho mọi người biết rằng cái thể lệ tạm thời ấy so với cái hạn tại ngũ trước buổi chiến-tranh, kể cũng đã là giảm được nửa rồi. Ta thử hỏi trong các nước chiến thắng đã nước nào làm được như thế chưa.

Việc nước Trung-hoa

Một cái phi-cơ vĩ đại nước Anh rơi xuống Pao ung-Fou. Mười bảy người hành-khách là người Trung-hoa đều bị hại cả.

Trước kỳ hội-nghị Gênes

Ngày hôm thứ sáu, hội-đồng các quan Thượng-thư đã ưng chuẩn những mệnh lệnh của quan Tổng-trưởng tòa Nội-các hoạn cho phái bộ Đại-pháp tại cuộc hội-nghị Gênes. Các mệnh lệnh ấy soạn theo bản ấn văn ngày 31 Janvier 1922.

Việc nước Hung-gia-lị

Đảng Bảo-hoàng yêu cầu chánh-phủ Hung gia-lị để thảo-vương Othon lên ngôi Hoàng-đế, và không bằng lòng cho hoàng-hậu Zita trở về nước Hung-gia-lị.

Bordeaux, ngày 9 Avril 1922.

Cuộc hội-nghị Gênes

Báo *Le temps* nói: Cứ xem quan Poincaré và quan Loyd-Georges thương nghị với nhau trong tòa xe-hỏa của quan Lloyd-Georges, tại Paris thì biết rằng hai ngài vẫn công-nhận những kết-quả đã gây được tại cuộc hội-nghị Gênes. Báo ấy lại nói: Hễ quan Loyd-Georges và quan Poincaré hai bên hợp ý với nhau, thì chắc là công cuộc của cuộc hội nghị được thập phần viên mãn.

Sáng hôm thứ bảy, M. Berthon, M. Colrat đã khởi-hành đi dự cuộc hội-nghị Gênes.

Phái bộ nước Ý và phái-bộ nước Yougoslavie hai bên có hội-nghị riêng với nhau về cái vấn-đề bể Adriatique, và việc thi-hành bản giao-ước Rapallo.

Tuần lễ Gênes hiện nay rất là yên-ổn.

Hội-đồng Bồi-thường

Có tin rằng ngày thứ hai này thì chánh-phủ nước Đức sẽ giáo cho hội-đồng Bồi-thường bức thư của chánh-phủ ấy đưa lại bức thư của hội đồng ngày 21 Mars. Ngày hôm thứ bảy M. Fisher mong bức thư của M. Wirth và M. Rathenau đã khởi hành ở Berlin.

Việc nước Hoa-kỳ

Báo *Le Temps* nói rằng nay mai một ông nguyên lão nghị-viện sẽ đệ trình nguyên-lão nghị-viện Hoa-kỳ một bản ấn văn cho phép quan Giám-quốc Harding cử một vài viên đại-biểu đến dự nghị Hội-đồng Bồi-thường.

Quan Giám-quốc Millerand tại Marrakech

Ngày hôm thứ năm quan Giám-quốc Millerand đã đi thăm kinh-thành cổ của xứ Maroc. Sau khi quan Giám-quốc sơi cơm tại điện Daya, thì ngài đi thăm chợ Á-rập với quan Thống-chế Lyautey, Pacha El Glaoui, M. Bérard thượng-thư bộ Học-vụ, M. Trocquer thượng-thư bộ Công-tác. Rồi ngài đi thăm điện Menara, là tư-sản của quốc-vương xứ Maroc. Sau khi quan Giám-quốc sơi cơm ở điện Baya, thì Pacha Marrakech nghênh-tiếp ngài tại điện riêng của quốc-vương. Tư điện nọ đến điện kia, cách xử cần đem đường hai bên rất đường.

Quan Giám-quốc đã hôn-hành ở Marrakech đề đến ở Sitat. Buổi trưa ngài sơi cơm ở Sitat. Buổi chiều ngài tới Rabat.

Đường Vô-tuyến ở Comores

Ngày hôm thứ sáu đã mở một sở Vô-tuyến-điện mới ở Comores. Sở ấy nhận việc gửi tin từ-đi lại từ Comores đến Mayotte.

Việc xứ Géorgie

Cái tình-hình xứ Géorgie hiện cũng nguy-cấp lắm. Báo *Pravada* có nói: Hiện nay nữa khắp xứ Georgie Occidentale và một phần xứ Georgie Orientale bị khủ-sở về cái nạn cơ-cận. Tiếc rằng tờ báo ấy không nói hẳn rằng trước khi quân lính Moscou chưa đến, thì ở đây không biết cái nạn cơ-cận là cái gì. Vì cái chánh-thể Xo-viết làm cho sự giồng giọt kém hao, và cuộc kinh-tế rối loạn, nên mới gây nên cái nạn cơ cận ngày nay.

Quốc-trái Đại-Pháp: 3% 57,80. — 4% 1918 83,65. — 5% 1915 — 1916, 78. — 5% 1920 92,75. — 6% 1920 94.

VĂN UYỂN

Thu hoài

Bóng trăng vầng vặc trăng như ngàn,
Gió thổi hiu-hiu lạnh trước sân.
Vui khóm non vàng khoe tiết muộn.
Đầy rừng lá đỏ họa mùa xuân.
Nhơ nhà mộng nước qua ngàn hẳm
Mong bạn sâm thêm rõi bạn phần.
Cảnh khéo trên người chi mãi mãi.
Một mai mây nước xác khôn phân.

Cô à trả lời anh bợm

Khéo khéo anh ma khéo đơm-ơ.
Để em đi chợ chợ gần trưa
Nợ tình trót gánh hai vai nặng.
Đẹp khách nào hiềm một lứng thừa.
Gió dữ không thương hoa dãi nắng.
Sương dầm nỡ để liễu mưa đưa.
Nghìn vàng khôn chuộc duyên đời lứa.
Trí kệ còn đông hãy gượng cho.

Thu vọng

Gió thu hiu hắt cảnh buồn tênh.
Rì-rì tràng kêu bốn mách sân.
Trăng bóng xóe trên người vắng ngắt,
Thấy ngỗi bải trèo chuyện lân khân.
Theo đơi ai kẻ kêu chồn gọi?
Lần mặt mừng le đỡ nhọc thân.
Phe phất cửa thưa thêm tiết khắm rắc.
Thức khuya nhường gợp nỗi xa gần.

Cành-Nam, Bình-gia-Hầu.

Nhà giáo-dục ở chốn hương-thôn

« Vous entrez chez un homme ; il fabrique des roses et des simons ; vous dites : « C'est un homme utile, — Vous entrez chez un tisserand ; il fabrique de la toile ; vous dites : « C'est un homme précieux. » — Vous entrez chez un forgeron ; il fabrique des pioches, des marteaux, des socs de charrue ; vous dites : « C'est un homme nécessaire. » Ce n'est pas comme vous les saluez. Vous entrez chez un maître d'école, faiseur d'âmes hautes. Savez-vous ce qu'il fait ? Il fabrique des esprits. »

Victor Hugo
(dans Napoléon le Petit.)

« Anh vào trong nhà một người : người ấy làm, hành sự, cũng tập sự, anh nói : « Đó là một người hữu ích. » — Anh vào nhà người thợ dệt ; người ấy dệt vải, anh nói : « Đó là người đáng quí. » — Anh vào nhà người thợ rèn : người ấy làm cuốc, làm lưỡi cày ; anh nói : « Đó là người rất là cần dùng. » Anh vào nhà « thầy đồ » Anh lại qua trọng hơn nữa. Anh có biết « thầy đồ » làm việc gì không ? « Thầy đồ » rèn đúc tâm trí. »

Từ khi phong-trào tân-học lan khắp trong nước, quốc-dân đã chú-mục đến việc học mới. Độ mươi năm nay, việc học ở chốn hương-thôn thay đổi nhiều. Trước kia ta gọi là « *Hương-trường* », « *Tổng-trường* », bây giờ gọi là « *Sơ-đẳng học-đường* ». Tên trường đã đổi, thời các nhà có trách-nhiệm giáo-dục dần dần thay đổi, nghĩa là nhà học-chánh bổ những người có bằng tấy-học thay vào chức-trách-cũ. Chánh-phủ vì và kén chọn người để đi đặt lấy đồng-ấu chóng bước lên con đường tiến-minh. — Cái chính sách mở rộng nền học Pháp-Việt là chính-sách của quan Paul-Bert đợ định đã ngoài ba mươi năm nay. — Tiếc-đã các việc giáo-hoa chắc có kết quả một cách rực rỡ! Dẫu dẫn dân ở chốn thôn quê được chịu ơn giáo-dục không khác gì dân ở nơi thị-thành vậy. Lại từ khi có phong-trào cải-lương hương-chính, phong-tục, điều hay nên theo, điều dở nên bỏ. Nước có cải-lương mà trong công-quỹ có tiền làm mọi việc ích lợi cho dân-chúng. Trong các việc công-ích, tương việc tập nhà học không phải là không quan-trọng. Ta đã từng thấy các làng dựng học-đường cho con em đến học tập. Nhà học-chánh bỏ thấy về các trường ấy để truyền ba học-thuật mới và tư-tưởng hay. Qui-tắc và chương-trình lương-bao nợp với trình-độ người đi học.

Những nhà có trách-nhiệm giáo dục đem tâm đem trí ra rèn tập cho bọn đồng-ấu hoàn toàn tư-cách trước là tỏ ra với quan trên rằng mình làm hết nghĩa vụ, sau là khỏi phụ lòng dân mong mỏi. Cái bọn đầu xanh tuổi trẻ, ở trong tay mình là cái hi-vọng sau này của quốc dân. Nếu mình khéo đem phương-pháp dạy bảo, thời bọn ấy trở nên người ích quốc lợi dân. Ở trong cái vườn ươm cây kia, ta đã có sẵn hạt giống tốt, ta cần phải chăm coi uốn nắn vun xới, cho đề mưa sa gió tập, làm rụng hoa rơi quả. Bọn đồng-ấu nên hay nên giỏi là tùy ở nhà giáo-dục. Nếu chúng mình xa đường lạc lối, ấy là có hại cho người đi học.

Ngoài việc rèn tập cho học trò có đức hạnh, chuyên chí về văn-chương, nhà giáo-dục ở chốn hương-thôn lại còn phải giao-tiếp với phụ-huynh học-trò, — Ở chốn thôn-xã, thầy giáo thường có dịp tiếp cha anh học-trò và các bậc kỳ-hào. — Tưởng như thế trách-nhiệm nhà « gõ đầu trẻ » không phải là dễ. Khi trong trường, lúc giao-thiệp, ông thầy giảng giải cho ai nấy hiểu cái mục-đích cao thượng của sự học, để dân-thôn bỏ cái tính hỗ đồ lưỡng lự, ngỡ hẳn mới tránh khỏi điều khó khăn ngăn-trở. Ta biết rằng ta ở vào lúc giao thời, thay cũ đổi mới. Đương buổi giao thời, si là người có cái trách-nhiệm, cái vinh-dự đem đuốc văn-minh soi ở nơi hang cùng ngõ hẻm, để nhân-dân ra khỏi vòng u-mê hắc-ám, để giữ lấy phong hóa nay và bồi-đắp cái tiền-đồ của nền giáo-hóa được thêm rực rỡ, Chính là các nhà giáo dục đó.

Dân có học mới khôn, dân khôn mới biết theo điều hay bỏ điều dở, Nhờ có việc học mà việc chấn-nang nông-nghiệp, công nghệ, thương-nghiệp mới chóng. Nông-công-thương có hưng vượng, nước mới thịnh, dân mới giàu. Nhà nông có học mới biết cách trồng tỉa thổ-ngơi, biết cách chọn hạt giống; nhà công-nghệ có học mới tinh xảo; nhà buôn có học mới am-hiểu lịch-lãm cách mua bách bá.. Việc học có lợi ra cần như thế, quốc dân không lưu-tâm đến việc giáo-hóa hay sao ?

Nhà giáo-dục là người cầm đuốc đưa đường chỉ nẻo và khai-tri-tiến-giao-thiện, ở chốn thôn-quê, những việc canh-cải còn nhiều người bỡ ngỡ chưa am-tường, nếu không có người dìu-dắt, thời việc tiến-hóa bị ngăn trở. Trách-nhiệm nhà giáo-dục là mở dân-trí, vậy phải đem tâm-tư giảng giải cho học-trò hay biết bổn-phận, khỏi có cái thói cả nhơn nuối cả con, ăn ở ngang tàng. Ở thôn-giã cái thói ấy tưởng không phải là không có. Nhưng nhà giáo-dục phải am-hiểu tình tình dân-sự, tựa nhời chỉ bảo, vì *nhời thắng nay mai lòng*.

Đã từng thấy phàn nàn vì cách cư xử chính-trực mà sinh ra cản nỗi khó khăn cho mình, cho công-việc mình. Bởi cớ gì mà có lời ta-thán ấy? Chẳng phải là làm mơi thấy tay cũ đổi mới chưa cho là hợp dân-phong ư? Chứ như ở nơi thành thị phần nhiều người bỏ tinh cần nệ, thấy điều nào của mình dở thời bỏ, điều nào của mình hay thì theo, còn nên không đến nỗi trống đánh xuôi kèn thổi ngược.

Cũng bởi có tính ngang tàng mà có khi việc đến cản : « *Pháp pha tinh lệ làng* ». Đã đành rằng làng nào chẳng có cục-lệ. Nhưng tục-lệ hay ta hãy giữ; còn lệ tục nào dở mới bỏ; tùy thời mà canh cải, đó là một lẽ đương nhiên. Có khi vì những giới hạn hòi, mà việc cải lương hương-chính có nơi không được thập phần hoàn hảo. nhưng nhà giáo-dục cố thể giáp được một đôi phần vào việc cải-lương. Nói tóm lại có người lấy làm ngạc-nhiên. Khi ở trường, lúc giao-hiệp với phụ-huynh học-trò cắt nghĩa minh bạch hai chữ « *luật-pháp* ». Nếu dân không hiểu luật-

MỚI XUẤT BẢN

BA NGƯỜI NGỰ-LÂM PHÁO-THỦ

(Lịch sử tiểu-thuyết nước Pháp)

Soạn-giả: ALEXANDRE DUMAS

Dịch giả: NGUYỄN-VĂN-VĨNH

Mỗi tập 0$15 — Toàn bộ 24 tập, dây bằng ba quyển « Thuyết-lãnh tử đi ». Giá bán 3$00

Tiền cước gửi là 0$35

Mua mau kẻo hết !

pháp, thì khi làm những điều trái phép nghiêm nhiên không biết là trái. Phải người ta có biết luật-pháp mới sợ luật mà không làm càn. Ông Platon nói rằng : « Luật-pháp hay là luật-pháp người công-dân yên trọng như thần mệnh vậy ». Theo ý-nghĩa câu ấy, ta giảng giải cho học-trò biết rằng muốn thi hành một điều luật nào, phải tự lòng dân biết là phải là hay, rồi ưng theo, chứ không cần phải cưỡng bách. Sau này học-trò lên lớn biết được như thế, không còn dám và không còn muốn làm điều gì bạo trái ngược. Để biết suy xét mà tuân theo luật pháp, tất là bổ việc cải-lương là có ích cho hiện thời và cho tương-lai tất nhiên phải nhiệt thành với việc cải-lương hương tục. Có phải là nhà giáo dục tuy không dự vào việc chính-trị cũng có thể giúp được một vài phần trong việc cải-lương không ? Vả chăng Chánh phủ bảo-hộ vì dân đã cổ-động việc cải-lương ; những mong cho dân chóng bước vào con đường văn-minh tiến-hóa, nhà giáo-dục vì nước Việt-Nam tùy địa vị mình mở mang dân-trí để theo điều hay lẽ phải. — trên kia đã nói rằng nhà giáo-dục có cái trách-nhiệm và cái vinh-dự cầm được đưa bọn đầu xanh tuổi trẻ kia ra khỏi ngõ tối hang sâu.

Nhưng, nói rằng nhà giáo-dục không dự vào việc chính-trị mà có thể giúp được việc cải-lương có phải là mộng tưởng không ? Thưa rằng không. Cứ ở lịch-sử nhà giáo-dục dùng lời khôn lẽ phải mà luyện tập bọn đầu xanh tuổi trẻ sau này đủ tư-cách làm dân, khi bọn đồng-ấu trở nên người dân có đủ tư-cách thời biết : « *Phép sua không thua lệ làng* », rồi phá bỏ những cái phiền phức trong việc hương-chính. Khi ấy nhà giáo-dục sẽ được trông thấy cái hiệu quả tốt đẹp.

Khi nhất-ban quốc-dân ai cũng có cái trí thức thông thường, thời việc cải-lương hương-chính không còn ngại có cái trở lực nữa. Muốn được như thế, thân dân biết sự lịch-lợi của việc học, cho con em đến học-đường luyện tập học-hành cho có đủ tài-năng để sau này ra gánh vác công-việc của mình đối với làng với nước. Ước mong cái ngày sinh hoạ kết quả ấy không xa. Khi đó thực là một cái vinh hạnh cho những nhà có trách-nhiệm giáo-dục ở chốn hương thôn vậy.

Nhân xem đến mấy câu của Victor Hugo tiên-sinh, kỷ-giả trộm nghĩ rằng địa-vị của nhà giáo-dục đối với xã-hội thật là nhỏ mọn, nhưng nhiệm vụ đối với quốc dân không phải là bé. Nhất là ở trong buổi giao-hội, các nhà giáo-dục ở chốn hương-thôn có cái trách-nhiệm khó khăn. — Ta phải biết rằng khó khăn vì ở chốn thôn-xã, việc tân học chưa bắn có nền nếp như các nơi thành-thị. Nhưng nhiệ-ơ-vụ nặng nề mà nhà giáo dục kỉ-công quản công ra sức làm việc ích cho quốc-gia, thì có cái thưởng vô hình nó làm cho nhà giáo-dục thỏa lòng hả dạ. Cái thưởng vô-hình ấy là gì ? Là làm hết nghĩa-vụ trong buổi giao-thời, là lúc trăm nghìn cái khó nó ngăn trở mà nhà giáo-dục vượt qua được để người sau cứ noi theo con đường ta đã phá bụi rậm, chặt lấy gai để đi vào con đường tiến bộ. Khi ấy nhà giáo-dục ngoảnh lại trông con đường chông gai mình vừa qua, tâm-trí khoái-lạc. Đó là phần thưởng vô-hình.

Victor Hugo tiên-sinh nói mấu lời giản-dị mà có chân-lý có quá đáng hay không ?

Thanh-trai Trương-qui-Bình

Ngạch lính dõng

(Tiếp theo)

Về việc tuyển-bổ

Phàm những chức kể trên ấy thì do quan đầu tỉnh tuyển bổ, chiếu theo từ tư của quan huyện hay là quan châu.

Tùy theo phong-tục các nơi, cũng có chỗ nên để cho dân công cử.

Khi nào có một chức huyện-khuyết thì quan chầu kê lấy một cái sổ để tên ba người nào được nhiều phiếu nhất, rồi bên cạnh mỗi tên ấy bỏ một cái số thứ-tự tùy quan châu kén chọn, cũng là tỉnh nết mỗi người thế nào.

Cái sổ ấy sẽ để lên quan chánh-đốc coi việc dạy lính dõng tập, quan chánh-đốc biên ý-kiến vào sổ ấy, rồi để lên quan đầu tỉnh xét. Nếu hạt nào có quan Đại-lý thì sổ ấy phải qua tay quan Đại rồi mới đệ trình quan đầu tỉnh.

Ở hạt nào hãy còn giữ cái chỗ-độ phong kiến thì những chức coi lính dõng sẽ lấy ở trong những người có thế - lực nhất mà không theo lệ tuyển-cử.

Chức châu-đoàn thì kén ở trong bọn lồng-đoàn có thế-lực và nhất là có giầy tối hay là trong những cựu-quân, đội khố đỏ, khố xanh.

Chức lồng-đoàn và phó lồng đoàn thì kén ở trong bọn xã-đoàn đã tòng-sự ít ra cũng được một năm rồi hay là trong những hàng cựu cai đội ngạch khố đỏ hay khố-xanh.

Chức xã-đoàn thì kén ở trong những bọn lính dõng có chỉ khi quả quyết và có thế lực, và nên kén ở trong bọn lính khố đỏ khố xanh cũ thì hơn

Việc dạy lính dõng, việc tập bắn

Việc dạy lính dõng tập và việc kiểm soát khí-giới thì giáo chu một quan đốc khố đỏ hay khố xanh ở trong hạt, các viên ấy phải chịu trách nhiệm về với quan đầu tỉnh

Mỗi năm các lính dõng hàn-chưa bắn phải gọi về đồn để tập một kỳ là sáu ngày.

Việc tập ấy chia làm hai lượt để khỏi phải thu hết cả sáng ở trong miền lại một nơi, và gọi vào lúc nào không có việc cấy hái.

Ngày gọi lính về đồn quan đầu-tỉnh hay là quan đại biểu ngài định.

Việc dạy tập ấy thì theo chương-trình của quan đầu-tỉnh đặt ra, cốt nhất là dạy cho lính dõng biết dùng khí-giới và biết những bổn-phận của mình.

Trong những khi gọi ấy, quan đốc sẽ điểm lại hết cả khí giới, và lính dõng phải tập bắn hai lần.

Cái số đạn được bắn là bao nhiêu thì tùy theo với cái số tiền đã định.

Súng đạn

Súng của lính dõng dùng là súng kiểu 1874 hoặc là kiểu Remington và mỗi người được 30 viên đạn.

Đạn cái vào một cái thắt lưng riêng hay là một bao đạn do mình khâu lấy.

Các châu-đoàn thì được dùng súng lục, lồng-đoàn đặc-cách cũng được dùng.

Lính dõng phải chịu trách-nhiệm về súng và đạn của mình, không bao giờ được rời ra cả. Nếu vì lẽ gì quan trọng mà không đem luôn theo mình được thì phải phòng xa mọi cách để khỏi việc trộm cắp. Thuỷnh thoảng phải lau chùi và đánh dầu luôn.

Những viên đạn nào đã bắn rồi thì vỏ đạn phải đem nộp, rồi lại được lĩnh đạn khác thế vào

Súng đạn mất vì lỗi người lính dõng hoặc đạn bắn phí quá thì người giữ phải hoàn liền theo như lệnh quan Thống sứ đã định.

(Còn nữa)

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 10 Avril này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 0 f 15.

Tin tàu. — Tàu *Porthos* sẽ tới Haiphong sáng sớm ngày mai.

Quan Baudoin lên quyền Toàn-quyền. — Sau khi tiếp được lệnh quan Thượng-thư bộ Thuộc-địa thì quan Toàn-quyền Long đã cho mời quan Khâm-sứ Baudoin xử Cao-mên ra nhận chức quyền Toàn - quyền trong khi ngài về qui-quốc vắng.

Quan cai-trị hạng nhất L'delgeonce sẽ đi quyền Khâm sứ Cao mên

Quan phó Toàn-quyền về Bắc. — Quan phó Toàn-quyền Robin đợi quan Toàn quyền xuống tàu rồi hôm sau ngài sẽ trở ra Bắc kỳ.

Quan Chưởng-lý mới đã tới nơi

— Quan Chưởng-lý Toussaint ở Thượng-hải sang đã tới Haiphong chiều hôm thứ bảy. Ngài đi luôn ngày chuyến xe lửa chiều chủ nhật ấy về Hanoi. Các quan tòa và các viên chức ngạch Tư-pháp ra ga đón ngài đông lắm. Trông ngài hây giờ có khi bơi già đi ra đấy, song có phần trắng-trẻn hơn độ trước ngài ở Hanoi làm chức phó Chưởng-lý. Ngài là một vị quan tòa lão luyện, có giá-trị, rất công bằng chính trực, mà lại có lượng. Nên từ khi được tin ngài thăng chức Chưởng lý, ai cũng vui lòng mà mong đợi ngài về để nhận chức mới.

Ngày mai ta sẽ được xem ngài làm lễ phát thệ để nhận chức mới.

Ngạch Thương-chính. — Nghị-định ngày 18 Avril 1919 lập chức lại ngạch Thương-chính thì hay mới thêm một điều rằng những người bảo-xứ mà đỗ bằng cao-đẳng tiểu học tây (Brevet supérieur) và bằng Sơ-đẳng tiểu học tây (brevet élémentaire) có thể được bổ ngay vào chức thư-ký hạng nhì và hạng tư. Chỉ những người đỗ các bằng ấy từ năm 1921 trở về sau mà có tập-sự một năm, các quan chủ sự trên mình bằng lòng thì mới được bổ vào hai bực ấy.

Chừng trong tuần lễ này thì Hội-đồng mới chấm những bài thi thư-ký Thương-chính ngày thứ hai trước tại Hanoi, Haiphong, Nam-định và Tourane. Các bài ấy sẽ do Hội-đồng trung-ương chấm tại Haiphong.

Các phái-viên Trung-kỳ đi dự cuộc Đấu-xảo Marseille đến chuyến tàu « *Orénoque* » này thì sẽ đi Tourane để vô Saigon đáp tàu *Cordillitère* sang Pháp Ông Tổng-khắc-Hân là chánh thư-ký Hội đồng tư-vấn Trung-kỳ ngày năm ngoái có được cử làm đại-biểu của Hội-đồng để sang dự cuộc Đấu-xảo, nhưng vì đang đở trù-tính mấy việc thương-mại, nên ông phải xin từ chức phái viên thì cũng lấy làm tiếc lắm. Bởi vậy phó Khâm-sứ Trung kỳ đã cử ông khác thế chân rồi.

Thuyên-chuyển. — M. Đặng-mạnh Kiên, thầy thuốc tập-sự ở Hải-dương nay đổi đi Phú-thọ.

M. Ng-huy-Quang khán-hộ hạng tư ở Hải-dương nay cũng đổi đi Phú-thọ.

Thưởng thưởng trong ngạch binh. — Các viên phó quản khố đỏ trong các vệ Trung Bắc-kỳ có tên sau này được thăng chánh quản (adjudant chef.)

Ngạch Bắc-kỳ

MM. Lê Tuất, phó quản vệ thứ nhì ; Ng.-bá-Hảo, phó quản vệ thứ tư ; Ng.-đăng-Cảo, phó quản vệ thứ nhất ; Bùi-hữu Ninh phó quản vệ thứ ba; Hoàng-văn-Vượng, phó quản vệ thứ tư : Vũ-Thiết, phó quản vệ thứ tư; Lê-v-Doan, và Vũ-văn-Châu, phó quản vệ thứ nhất ; Bạch-huy-Nhận, phó quản vệ thứ nhất ; Vũ-văn-Nghi, phó quản vệ thứ tư ; Mai-viết Huyên, phó quản vệ thứ tư.

Ngạch Trung-kỳ

MM. Ng-văn-Đan, Đỗ-văn-Tân, phó quản vệ Trung-kỳ.

Bản quán có lời mừng các ông đã vì công lao với nhà binh mà được thăng thưởng thật là xứng đáng lắm

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN-QUÁN

BA NGƯỜI NGU-LÂM PHÁO-THỦ
của Ng.-văn-Vinh dịch, giá. **0 $ 00**

ÂY AI HẸN NGỌC THỀ VÀNG
của Ng.-Đỗ-Mục dịch, giá. **0,40**

THUYỀN TÌNH BỂ ÁI
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. **0,60**

Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Bùi-xuân-Thanh là quản-lý nhà in Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.

Tiền cước gởi ngoài.

Trùng-danh trùng-hiệu. — Bản-quán tiếp được bức thư sau này, cứ y nguyên-văn đăng báo :

« Tôi xem qui-báo kỳ thứ ba 4 Avril vừa rồi, có đăng việc Hoàng-v-Phú đánh bạc bành hung, bị 2 tháng tù. Việc ấy khiến cho các người quen biết tôi, ai cũng lấy làm ngạc nhiên, vì tôi cũng tên gọi Hoàng-v Phú nhưng tôi là chủ hiệu *Kim-phong*, số 95 phố hàng Bút Hanoi. Tôi buôn bán ở Hanoi đã lâu năm, xưa nay chưa hề có làm những việc cản đỗ hung ác ấy bao giờ Vậy xin qui-báo làm ơn đăng cho mấy dòng này để các độc giả biết là sự trùng-danh trùng hiệu, khỏi thiệt hại đến việc buôn bán của tôi thì tôi lấy làm cảm ơn lắm.

Hoàng v-Phú

3238 Số 95 phố Hàng Bút Hanoi

Tòa án Trừng trị. — Sáng hôm nay, tòa án Trừng-trị xử những vụ sau này :

Tình phụ vợ lẽ. — Một người ở và đầm tên là Nguyễn-thị-Ngọ lấy lẽ tên Trương-v-Liên. Một hôm đi tàm vế, không biết vì cớ gì thấy chồng cùng vợ cả là Lê thị-Châm sinh sự rồi cầm gậy đánh bị thương. Trương-v Liên cùng vợ cả có trát đòi, song chẳng đến Tòa Tòa hỏi bên nguyên cùng chứng tá rồi làm án vắng mặt phạt tên Liên và vợ cả là thị Châm mỗi tên 8 ngày tù và bắt cả 2 người phải bồi 15 đồng cho người vợ lẽ.

Việc đánh nhau ở trước cửa nhà hát hàng Quạt. — Cái việc ẩy các báo quán đã nói mấy lần rồi, nay tưởng không nên thuật lại nữa. Vậy chỉ nói qua cái kết cục của nó mà thôi là Tòa tha cả đôi bên là Mme Vũ-huy-Quang và M. Nguyễn-trang-An, vì không đủ chứng cớ. Khoản tiền bồi-thường danh giá của đôi bên xin thì tòa cũng bác. Còn tiền phí-tổn thì đôi bên phải chịu.

Lừa người lấy của. — Ngày năm ngoái Ng-văn-Thuần buôn cải ở Hà-thành đến nhà người quen tên là M. Ng văn-Lang làm thư ký công-ty xe-hỏa Vân-nam, đánh lừa nói khôn nói khéo rằng nguyên trước mình có một cái nhà bán cho một người quen 1.500 đồng, nhà ấy bây giờ đáng giá hơn 2.000 p. người quen mình muốn lấy tình thân ái mà cho chuộc lại y như giá bán trước. Vậy Thuần bảo M. Lang có muốn tạo cái nhà ấy thì đưa 1.500 đồng để tiện ấy đứng tên tạo rồi lại viết giấy bán lạ cho. M. Lang tưởng thật, liền lấy số tiền đưa cho tên Thuần đứng tên tạo nhà ấy. Khi nhận được tiền rồi thì lờ đi chẳng thấy nói nữa Nên M. Lang phát đơn đi kiện. Nay ra tòa thì tên ấy lại lập mưu khai rằng có nhận số tiền của M. Lang đưa để lên Vân-nam buôn thuốc phiện lậu, được lãi chia đôi, không ngờ mua được rồi gửi về thì những người làm xe hỏa biết đánh tráo lấy mất, chứ không phải M. Lang đưa tiền để tạo nhà họ. Tòa hỏi nguyên bị và chứng tá xong rồi hoãn đến kỳ sau mới tuyên án.

Còn nhiều việc nữa, chiều hôm nay đang xét.

CÓ NHÀ VÀ CÓ ĐẤT BÁN
Hỏi ở phố Đồng-Khánh, số 33
3136

Tòa án binh. Đến sáng ngày 13 Avril 1922 tòa án binh để mở Hải-kỳ sẽ họp để xử những việc sau này :

Đinh-văn-Thái lính khố đỏ vệ tội ngủ trong khi canh gác.

Phạm-văn-Viết lính khố đỏ vệ tội đào binh.

Ng-phi Thuận ở đạo thuộc địa thứ 9 vệ tội ăn cắp đồ binh.

Ng-quang-Thế ở vệ thứ ba vệ tội ăn cắp.

Cướp giật hoa tai. — Vào hồi bảy giờ tối hôm qua, một tá nào đó đi đâu vào con đường tối vắng sau phố Hàng-trống (Yết trum). Trong lúc bất, ngờ bị hai chàng ăn mặc ra dáng lắm, qua đó giật một chiếc hoa tai chạy mất. Á kẻ kêu rầm lên thì may đâu có lính cảnh-sát vừa đi đến đuổi bắt được, Nhưng khi hỏi thì chúng đã vứt bỏ mất, tìm không thấy. Chúng cứ tự do nói rằng là người làm việc tại sở kia, chứ không phải là ăn cắp. Linh cảnh-sát không tin, cứ giải về Cẩm để xét.

Gớm thật ! Chỗ này là chỗ tối tăm vắng vẻ, kẻ gian-phi thường thấp thoáng chực cướp giật. Ai có qua lại phải nên giữ-gìn. K.

ĐỔI CHỖ

Nhà (biệt thự) Anh-Hoa nay dọn sang phố Mới, số 85, (Rue Jean Dupuis), Hanoi. Vậy xin kính-cáo, để các ngài biết.
3236

Phát-hỏa. — Đêm hôm qua hồi 3 giờ rưỡi phát hỏa tại gian các nhà số 58 phố hàng Bông tức là công-ti Quế-đường cũ, nhà ấy hiện vẫn đóng cửa đã lâu không có ai ở. mà đêm hôm tự nhiên lại phát hỏa được thì cũng lạ thật. Người chữa nhà nói rằng vì chảy dây đèn đi mà phát-hỏa. May không việc gì đến hai bên láng giềng. Được tin báo chảy sở Cẩm có cho đem vòi rồng đến chữa ngay.

Mất trộm — Mme Nguyễn thị Giêu 25 tuổi nhà ở phố sông Tô-lịch số 12 và Mme Vũ-thị-Năm 58 tuổi quán làng Hội-thụy, phủ Hoài-đức, trọ tại nhà em đâu có trình Cẩm rằng kẻ trộm lấy mất 40 đồng bạc và các đồ vàng giá 200 đồng.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Hai tin mừng. — Ngày 6 Avril vừa rồi ông Bạch-thái-Bưởi có lãnh bằng cấp-bằng-danh-dự và Cửu là lệnh ái M. Nguyễn-hữu-Nghi, và cho lệnh ái là cô Bạch-thị-Đức kết hôn với M. Paul Năm-Sinh, kỹ sư giáo-học trường Canh nông ở Tuyên-quang, là lệnh-lang ông Nam - Sinh ở Haiphong. Sau khi làm lễ tại tòa Đốc-lý rồi thì xe ô-tô của ba họ đến sướng Haiphong, Tối hôm 6 Avril, tại Haiphong có đãi tiệc thết các quan khách và cả ba họ, cả thảy 150 vị dự tiệc.

Bản quán có lời mừng các tân lang và các tân giai nhân cùng ông Bạch-Thái và ông Nam-Sinh.

PHÚ-THỌ

Hội Sùng vương — Hội Hùng-vương năm nay cũng vui, ngoài thập-phương đi lễ cũng khá, các trò chơi vui trong ba ngày thi có tổ-tôm điếm, đánh cờ, đu tiên bát chéo, leo dây v. v. Sống ngày mồng 10, các xã rồ-rệ là Tiên-cương và An-lão có thi rước kiệu lên đền Thượng. Đám rước coi thật uy-nghiêm lắm, những người đi vào đám rước đều đội nón dấu áo nẹp cả, tiên phong có mười người cởi cọ ngựa, rồi cứ thứ tự cờ

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được biết rõ rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các hiệt-quí ông nào mua thì gửi tiền cho : hễ không có tiền gửi theo giấy mua thì bản-quán không trả lời. " Mua báo thì nhà báo rất hoặc nắng mặt tháng tây trở đi cho gọn.

Nº 4

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(Dix ans plus tard)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS
Dịch-giả : NGUYỄN-BÁT

Bức thư.

Trung-tuần tháng năm năm 1660, hồi 9 giờ sáng, mặt trời đã nóng, trên những nẻo cỏ trong dinh-thất *Ba-loa* sương móc đã tan. Một đoàn ngựa, cả thảy ba người với hai tên lính, qua hộp cầu mà vào thành. Một vài người rao chơi trên bến, thấy vậy thì trước hết chỉ gọi tên đầu đề chào. Rồi mấy mối mà tỏ ý bằng tiếng *Lang sa* lịch-sự nhất trong nước *Pháp* :

— Kia Đức-công đi bắn đã về.

Ấy thế rồi thôi. Tuy vậy, trong lúc đoàn ngựa leo cái dốc thẳng bằng, từ ngoài sông vào trong dinh-điện, thì có vài chú bé bán hàng lại gần bên con ngựa đi sau rồi, sau yên lặng lắng giảm bảy con chim có dây xâu mồ. Thấy vậy, những kẻ tò mò, có cái về thực thà quê kịch lạ lùng, tỏ ý chê Đức-công bắn không được mấy. Chúng bàn tán với nhau về cái cách bắn bay không lọt, rồi ai nấy lại quay vào làm việc. Duy còn có một bác tò mò, to béo phương pha phương phỉnh, bộ mặt trơ cười, đến hỏi Đức ông người lắm tiền nhiều bạc, thiếu gì cách vui chơi, mà sao người lại dùng cái cách giải-trí chán phè như vậy. Có đứa trả lời rằng :

— Mi lại không biết rằng cách giải-trí thứ nhất của Đức-ông là cách buồn chán đó sao ?

Anh chàng vui tính, xo vai một cái, cái dáng-điệu ấy cũng nhà thật tỏ rõ như mặt trời vừa mọc :

— Nếu vậy con cứ làm bổ-cu *Ngốc* ở nhà còn thú hơn làm ông hoàng ông Chúa.

Rồi ai lại quay về việc nấy cả.

Tuy vậy, Đức-ông thẳng lĩnh đi, có về rầu rầu mà lại vừa bẻ vệ ; vì nếu có kẻ đứng nắm Đức-ông, thì cũng phải ngợi-khen cảm phục. Nhưng các nhà trường giả ở *La lca* không quen cho Đức-ông cái lối vì đã chọn một lĩnh thành vui về thể mà làm chỗ tùy tâm buồn chán. Mỗi lần họ thấy vị oai-nghiêm buồn-chán đó, thì họ lại ngáp dài mà tránh mặt, hoặc rụt cổ vào trong, để cho cái bộ mặt dài xanh xao, cặp mắt hóm như muốn khóc với cái dáng điệu bơ phờ ấy khỏi làm cho họ phải lây buồn nữa.

Thành ra ông hoàng rạo chơi ngoài phố lâu nào cũng gần chắc được rằng không gặp một ai. Như vậy thật là một lợi thất lẻ của dân thủ tỉnh *Ba-loa*, vì dưới Hoàng-đế, mà có lẽ trên cả Hoàng đế Đức-ông là vị chánh-tế to nhất trong nước vậy. Quả thế, Chúa Trời đã cho Đức Hoàng-đế *Lô-ý* thập tự, lấy gió đang thình-nộ, được cái hạnh-phúc làm con vua *Lô-ý* thập tam, thì Chúa Trời lại cho Đức ông đây cái vinh-dự làm con trai tiên đế *An-rí* đệ tứ. Vậy thì Đức-ông *Ngạc-tôn*, *Ô-liên* quốc-công có lòng yêu riêng thành phố *Ba-loa*. mà đóng dinh điện ở *Cô-thành*, bấy giờ chẳng phải là một cái vinh-hạnh nhỏ cho dân thành phố ! Nhưng bực vương-thần cao-cai ấy, đi đến đâu cũng không gợi được cho dân-sự chú-ý và mến phục lắm. Cái sở-mệnh Đức-ông phải thế, nên người chịu được đã quen. Có lẽ vì thế mà Đức-ông có cái về buồn rầu chán nản mà vẫn điềm đạm ôn-hòa vậy.

Trong cuộc đời Đức ông về trước, người đã bận việc nhiều. Ai là người đã trông thấy hàng chục bọn thân đến phải mất đầu mà chẳng phải lo buồn đói chút. Mà từ ngày *Mã-đa linh* công lên cầm quyền-chính chưa thấy ai bị chặt đầu, Đức ông không còn lo bận việc gì, tinh-tình người cũng vì thế mà hơi biến đổi. Vậy nên cái cảnh đời của Đức-ông nghĩ cũng buồn tênh chán ngắt. Buổi sáng Đức-ông người rạo đi săn, hoặc là bắt ông *Bơ-song*, hoặc trong trừng *Chi-bách-ay* rồi người qua sông *Loa*, mà đến thôi bữa sáng ở *Sâm-bo* khi ngon miệng, khi không ngon miệng ; thế là từ đó đến phiên bắn sau. thành *Ba-loa* không còn nghe nói đến vị thành-hoàng chủ-tế ấy nữa. Đó là cái cảnh buồn chán *ngoại-ô*, còn cái buồn ở trong, thì xin phiền độc-giả cùng đi theo đoàn ngựa với ta mà vào bên trong cái cửa cao lớn bề vệ ở *Cô-thành* này.

Đức-ông cưỡi một con ngựa nhỏ, đóng một bộ yên rộng bằng nhung đỏ xứ *Pha lan*, hai cái bàn đạp thì như bình hai chiếc ống. Con ngựa của Đức-ông sắc hung hung, quần đùi của Đức-ông mũi đỏ tía, trên Đức ông lại mặc phả một chiếc áo đồng sắc, quần áo lần với mũ yên ngựa. Bấy nhiêu thứ cùng một mũi đỏ ối, làm cho ai cũng nhận ngay được rằng : ông cũng đi với hai người kia, một người mặc đồ tím, một người mặc đồ xanh. Người đi bên bên trái, mặc đồ tím, là quan thị mã, người bên phải, mặc đồ xanh, là quan trưởng việc săn của Đức-ông. Một tên lính hầu cầm một cái cần, trên có hai con chim ưng đậu. Tên lính kia cầm một cái kèn, về gần đến lâu-đài thì gió lên thổi một cách hơi-hiệu lạ lùng. Xong quanh ông Hoàng lướt biếng đi, ai làm việc gì cũng là lười biếng hết.

Nghe thấy hiệu kèn thì tâm tên bộ vệ, đang đi rong phơi nắng ngoài sân lớn, vội chạy ra cầm dao đứng rán. Được ông ngự vào trong dinh một cách thật là long trọng. Khi ấy thì ông quả cũng đã lấp bóng thì có ba bốn tên rồ nghề đi theo đoàn ngựa từ công-viên lên đến cửa dài, dưa nọ chỉ cho đứa kia xem mấy con chim treo lủng lẳng, chúng lại bàn tán với nhau rồi tản đi nơi khác. Thế rồi khi chúng đã đi, ngoài phố, công viên, trong sân đều vắng ngắt.

Đức ông xuống ngựa không dạy cần gì, ngự thẳng vào tư-thất ; có một tên già-đình ra thay áo. Bấy giờ Đức-ông chưa sai người sang hầu bữa ăn đã làm bữa ăn sáng, thì trước ông năm xuống một cái ghế dài mà ngủ say như lúc mười một giờ đêm vậy.

Tâm tên lính bộ-vệ biết ngày hôm ấy việc mình đã hết, mới nằm ngồn ngang cả trên những ghế đá mà phơi nắng ; mấy tên chăn ngựa dắt ngựa về chuồng. Thế là, trừ ra còn những tí công-thần đứa nhau kên bói trên mấy cành liễu-chi rủ-rỉ, khắp lâu đài dường như mọi vật đều ngủ say như Đức-ông bất thảy.

Thỏi nhiên, ở giữa nơi yên lĩnh êm đềm ấy, nghe có tiếng cười rủ lên khanh khách, làm cho mấy tên bộ vệ đang say-sưa giấc điệp phải mở hé một bên ngươi. Tiếng cười đó do ở trong một cửa sổ trên đài. Ánh mặt trời gần bước tưa vào cửa đó, bóng những ngọn lò khói đã xuống bên tường. Một cái bao lơn chìa ra, bóng những người đi vào đám rước đều đội nón dấu áo nẹp cả, tiên phong có mười người cởi cọ ngựa, rồi cứ thứ tự cờ

(Còn nữa).

ĐỒNG-HỒ
VÔ KÈN
BẢO HÀNH 5 NĂM
Máy chạy tốt nhất bằng
Ốc cổ vàng đeo tay
bằng gia rất đẹp
Mặt có kim sẹ chỉ dạ quang, đi xem giờ ban đêm
Giá. . . . . 5 $ 75
HÃN ở HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Pho Paul-Bert. — HANOI
2009

Mũ áo đại trào

Ở hiệu ảnh **THỤY-KÝ** *số nhà 18 Rue de la Citadelle Hanoi mới có mũ áo đại trào mới may xong.*

Các quan mới mông ân vũ lộ !!

Nhân dịp này các ngài nên đến triển phục để ảnh làm kỷ-niệm thì cứ lại bản hiệu đã có sẵn sàng đủ cả mũ, mảng, vân, đai mới tinh hảo, từ bát cửu phẩm trở lên. Như vậy thiệt tướng khỏi phiền bận các ngài phải mang mũ áo nhà lại.

Vậy bản hiệu mong rằng các ngài sẽ chiếu cố cho,

Kính cáo,
THỤY-KÝ.

HỎI KẺ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngứa họng, phải đau khi quá mà đã chữa trước không khỏi dứt, hoặc là đã khỏi chữa chán nhưng cứ cách ngày hôi nhưng ngày lại phải đau khi quá đã tỉnh mùi, hoặc phải đau ở phổi ; nay hỏi các người phải chứng lạc, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhượng tiếm. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nên cả bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn hôi.

Bởi người Nam Việt, nên các người không muốn giống Nam Việt lao mòn đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì cần phải bệnh đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bảo-chế MONTÈS số 5 *Pont Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 2 $ bảo. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì nông một thìa súp, nông một lọ, thì ít lấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . 0 $ 90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Giá một chai là . . . . 2 $ 25

DẦU GAN CÁ THU
Một lít. . . . . 12 f. 00
Độ từ 1 $ 90 đến 2 $ 00 (tây theo giá bạc kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1 $ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. . . . . 4 f. 45
Độ 0 $ 70 đến 0 $ 80
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Độ 3 $ 90 đến 4 $ 00

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »
Một lọ . . . . . 11 f. 50
Độ 1 $ 70 đến 1 $ 80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BTLA
Thuốc (máu-bổ) bổ huyết
Một lọ . . . . . 11 f. 40
Độ 1 $ 80 đến 1 $ 90

CACHETS ANTIGRIPPES
Trị bệnh sổ mũi, nhức đầu, bệnh cảm, bệnh cúm, về mùa hay thường hay hại người hết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên dến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi uống nước rất nóng đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rồi nhiều nước nóng vào và người cho nóng đầu thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

quạt, tàn lọng bát-bửu, sau đến ba kiệu sơn son thếp vàng đều che tàn vàng, đám rước dài lắm, đều bình lên đến đền trên mà cuối bình còn ở chân núi. Không có mấy đám rước nào mà được uy-vệ làm vậy, bởi vậy năm nào các quan hội-đồng cũng thường hai là có to bằng vóc giấy nhất cho xã An-Lão và Tiên-cương. Khi rước lên đến Thượng, rước bát hương vào và đồ tế phẩm đặt dấy thời các quan tỉnh phủ huyện vào làm lễ quốc-tế. Quan Tuần vào nghiêm bái, các quan phủ huyện vào bồi-tế và hành lễ đều mặc áo phẩm phục y như tế vua vậy. Có quan Công-sứ bản tỉnh và các quí quan cùng qui phu nhân đến thị lễ đông lắm.

Tuy gọi là ngày hội thật, mà dân sau ai cũng đến coi như là ngày đỗ Tổ vậy. Ai ra vào lên xuống gặp nhau cũng tỏ tình yêu mến và giữ lễ phép, không có như các đám hội khác. Trong chùa có đến hai trăm người đến lễ bái và ngủ đêm ở chùa cũng không thấy ai to tiếng tranh dành nhau chỗ cả. Còn những hàng quán ở quanh núi đều có lính khố-xanh ở tỉnh về canh gác suốt đêm ngày, không phải lo sợ về việc mất kẻ cắp như các năm khác.

HÀ-GIANG

Chỉnh đốn lại hội đá-bóng. — Ở chốn thành-sơn cũng-cốc này ngoài những cách tiêu khiển đỏ đen ở sòng bạc, thì không còn có cách gì mà giải trí cho tao-nhã, cho bổ-ích về đường tri-dục thể-dục nữa. Hội Thể dục (Foot-ball) đã tập ở lính này từ tháng Novembre 1920, các hội viên toàn là các viên-công sự nhà nước cả. Hội tuy có lập từ năm ấy đến giờ, các ngày thứ năm và chủ-nhật nào cũng vẫn có mấy ông nhiệt thành về thể dục chơi bóng ở cái bãi đất đằng sau sở Lục-lộ.

Song có một điều rất phiền cho bộ là ít người chơi quá, mỗi hôm đem quả bóng ra thì chỉ thấy lác đác được 5, 7 ông thôi, có muốn đá chơi cho hợp thể cách thì có khi phải mượn người ngoài. Và trên này không có hội đá bóng nào khác nữa để mà bí, nên càng ngày càng thấy có vẻ lãnh đạm.

Sự đó bởi đâu ? Chỉ tại các viên hội đã ít mà nay ông nay được đổi, mai ông kia vắng mặt vân vân, nên hội có muốn chấn hưng mà vẫn không thành. May nhờ quan Tư Công sứ ngài có lòng tán trợ cho hội và có khuyến mọi đã ít người thì nên có đông cho người hăng nhỏ và các cậu học-sinh trường Pháp-Việt vào hội thì mới đủ người chơi.

Nhờ vẻ đó hội thể-dục trên này hiện nay lại có vẻ thịnh đạt.

Hôm 30 Mars 1922 hồi 6 giờ chiều hội đã họp đại-hội-đồng ở trường học (cả các viên hội mới và cũ đề bàn việc hội.

Khi các hội-viên đã đến đông đủ cả và điều đình các việc xong rồi thì M. Hộ đứng lên đọc các điều-lệ hội và thể-lệ đá bóng theo như các thành đường xuôi cho các hội-viên nghe.

Theo như ý quan Tư, hội này đặt tên là A.S. 3e T. M. (Association sportive 3e territoire militaire).

Ở đây không có hội khác thì hội này chia ra làm 2 équipes, một bên den, một bên trắng (le noir et le blanc). Đoàn hội viên cũ mới bàu lấy 7 ông trị-sự. Khi mỗi phiên ra thì thấy :

MM. Hộ président, Nghiễn secrétaire Thon trésorier Khả và Nghĩa conseillers, Thuần capitaine provisoire équipe le noir, Tiện capitaine provisoire équipe le blanc. Việc hội đã sắp đặt xong, các viên hội chuyên trò vui vẻ một hồi lâu, đến 10 giờ thì hộ-đồng giải tán. Kế đến chiều chủ-nhật 2 Avril, ở bãi đất đằng sau sở Lục-lộ đã thấy có cầm sau sát, 2 équipes đã chia nhau ra mà đá bóng thi (Match d'entrainement).

Bên équipe le noir: goale : cậu Giáp, arrières : MM. Hộ và Thuần ; demis : MM. Lộc, Thou, Khả ; avants : cậu Linh, Lâm, Phả, Khinh và M. Nghiễn.

Bên équipe le blanc : goale : cậu Emile ; arrières : M. Tiện, Jean ; demis : Phong, Khoản B, Lượng ; avants : cậu Tri, Cam, Khoản N, MM. Phúc, Khánh.

Khi quả bóng đỏ vào centre thì bên Blanc đá trước, hai bên đưa nước tranh bóng rất kịch liệt. Bên Le Blanc có M. Phúc và cậu Tri chuyền bóng cho nhau rất thần tình; khi đem bóng lên gần *but* bên Le Noir thì bị. Hộ bắc M. Thuần tranh rất tài và đá bằng đi sang gần surface réparation bên Le Blanc M. Nghiễn và cậu Thuần bắt được lại chuyền cho nhau, tiến lên đến gần goale bên Le Blanc. Bên này lại có M. Tiện xông ra tranh mà đá rất mạnh, bắn quả bóng sang gần *but* bên Le Noir. Đá từ 4 giờ 30 đến 5 giờ 15 thì mi-temps. Rồi 2e partie từ 5 giờ 25 đến 6 giờ 10 thì thôi. Hai bên đá ngang sức nhau cả, nên bắt phân thắng phụ 0 sur 0

Nghe đồn đến ngày lễ Pâques này có đá thi và mời các qui quan ra chứng kiến.

Mong rằng hội một ngày một thịnh đạt để bà con ta được hưởng những cuộc vui tao nhã.

Lưu-Thanh H. đ t.

PHÁT-DIỆM

Khánh hạ chức chánh-hương hội. — Làng Phát-diệm thuộc hạt Kim sơn, vừa rồi nhờ ơn Nhà-nước thi hành việc cải-lương hương-chính. Ông Phạm-nhật-Tân là lý trưởng cựu được bầu làm chánh hương hội. Hôm 16 tháng 3 này ông có diết bò mổ lợn, khai bạ rõ là tỉnh đình, khi dân làng dự tiệc thì ông có cho đọc luật lệ cải-lương cho đồng dân nghe, ông lưu tâm đến việc lý thú là đáng khen lắm. vì chẳng ông đã biểu rõ cái chức-trách ông thật là quan trọng chỉ vì nỗi những lạm, hà hiếp, bất công của đảng cường hào nên nhà nước đã hao tổn biết là bao nhiêu giấy mực, bao nhiêu những lời dẫn dụ như trống nhơn mõ, mong cho dân ta tỉnh ngộ lại mà theo cái chính-sách công bình bằng đẳng. Nhà-nước đã chỉ bảo cho, mong rằng đang lúc thay cũ đổi mới, ông đã gánh lấy cái trách nhiệm to tớn thì ông hết sức theo cái lẽ công bình, cái quyền lợi chung mà chỉnh đốn nào là phong tục, nào là việc chính trị, nào là nên kinh tế để trước là khỏi phụ lòng Nhà nước sau là bỏ lòng ngưỡng vọng dân ta đã cử ông lên cầm quyền điều biện, mong lắm thay, mong lắm thay !

M. lai cảo

NAM-ĐỊNH

Tham lam của công. — Một tên phó lý ở xã Phú-khê huyện Ý-yên, bận trộm mất 18 phiếu quốc trái của xã ấy. Đã giao cho tên ấy giữ gìn giá tiết cả là 1,8 0 fr. Dân xã ấy kiện ở quan huyện mấy lần không giải quyết. Ấy rất là thất mà nghe đâu cái xe ấy đã lấm khi bại người và đã cấm không được qua cầu Trường-tiền. chỉ ở bến thành, cấm qua bến nào lại hại ở bến kia, thời cái xe ấy đi đâu cũng hại cả.

VIỆC TRUNG-KỲ

TOURANE

Tiệc mừng Long hội tinh. — Ông Nguyễn-bá Giản, thông phán sở Văn-tự, mông ân thưởng Long hội-tinh ; vừa rồi ông mở tiệc mừng rất trọng thể các ông tham, ông phán, các ông thân hào phú-hộ trong thành phố đến dự tiệc đông lắm. Trong khi vẫn lưu lại có đờn có ca, rất nên vui thú êm đềm, người trong ngồi thưởng, kẻ ngoài đứng nghe, ai nấy thấy đều thỏa thích.

Ông Giản tổng sự đã thêm niên, công việc mẫn cán, bạn mến quan yêu ; trước ông đã được nhiều thứ huy chương, nào bội-tinh danh dự nào kim-tiền, nay lại thêm Long hội tinh, thực là vẻ-vang xứng đáng.

D. T. lai cảo

Một đứa chạy trốn hai đứa bị đòn. — Tối chủ-nhựt, độ 8 giờ, ở giữa đường cái quan, ngay lối xóm Lò-rèn, có xảy ra một việc rầy-rà, cũng bởi cớ cu-li xe với công-tử giả.

Không rõ anh nào thuê xe đến đó, trả 5 xu, tên cu-li không chịu, thì anh công-tử giả làm bộ ra oai tay đấm chân đạp một hồi, tưởng là thằng xe phải chạy, ngờ đâu bắn bị chảy máu đầu, làm cho anh ta lại phải chạy trốn mất ; thôi chỉ còn một mình bắn, không biết bắt đền ai, có kêu ca cho lắm cũng mồi miệng. Khi ấy vừa có một tên cu-li khác kéo xe qua đó, thấy sự bất bình như vậy, muốn tìm cho được anh kia để bao thù cho bạn đồng nghiệp ; nào thách nào thức, đòi đuổi theo bắt cho được đứa nào đánh bạn mình v. v. Đám gây lộn vừa mon-men, lại ồn ào lên một lúc nữa. Nhưng chẳng may trong con nóng nảy, tên kéo xe thứ hai cả tiếng buông lời có tâm có lỗi, động cập gì đến làng xóm chẳng, mà nó đã bị một người chức việc thường cho mấy bả tai rồi lại đòi lông cổ vào trong xích-hậu, nó phải vạn lạy lời thôi mãi mãi mới được tha. Rõ nực cười thay, có một chút chuyện không ra gì, mà một đứa phải chạy trốn, lại hai đứa bị đòn oan vô tội.

Hai buổi xem tàu bay. — Nhân dịp quan Nguyên-soái Bloc-dat và quan Đại-tá Debaillieul đo dường không trung với hai chiếc thủy-phi cơ từ phương nam bay lại, nhân dân trong thành phố ta được hai buổi ngắm xem tàu bay thực là chán mắt. Số là từ năm 1913 có ông Marc-Pourpe đem tàu bay đến đây thao diễn, người ta chỉ mới được trông thấy thứ máy bay trên không, chứ mấy lần nay nghe nói thứ máy bay trên mặt nước, tức là thủy-phi-cơ đó mà chưa ai thấy cho rõ ràng vì mấy lần trước thủy-phi-cơ không đỗ lại ở đây chuyển nào cả. Mấy hôm nay có hai lần tàu bay ở phía Bắc bay vào Nam ; mới có hai lần, mà cái tiếng chân vịt quay vùn vụt trên không và tiếng bộ rao của trẻ con ở ngoài đường đã hình như quen lai in trí khiến cho người ta động nghe có tiếng vù vù là đã chắc rằng có tàu bay đi ngang qua. Nhất là chiều hôm 4 Avril có tàu hai chiếc tàu ở trong Nam ra, người ta đi xem đông lắm ; nhưng mà mãi đến sáng ngày 5 vril, hồi 8 giờ rưỡi, là khi trên-bộ dưới thuyền, tất cả quan quân dân sự xứ này đương sắp đặt chỉnh tề để chực hoan nghênh hai vị đại-tướng đăng văn giá vị thì mới thấy hai chiếc thủy-phi cơ ở phía núi Ngũ-hành đương xông vượt gió mây phăng phăng bay đến. Một cái bay trước, một cái bay sau, từ từ bay thẳng ra ngoài. Vẫng thăng rồi mới quay đầu trở lại và sà sà hạ thấp xuống dần dần, vẹt nước rẽ ra hai đường ở dưới ánh mặt trời chiếu sáng quắc như bọc rõ lưới tôi trước mặt tòa Đốc-lý, phía bên kia sông là nơi nghỉ cảnh, vừa đúng 8 giờ 40 ; xem giống như hai con ngỗng trời đứng bên bãi biển.

Khi các quan đã lên bờ rồi, thì người ta xúm tới xem đông không biết bao nhiêu mà kể ; lớp thì đứng ở trên bờ, lớp thì thuê thuyền đi ra đến tận nơi để quan sát cho được tường tận ; suốt cả một buổi trưa, lúc nào cũng tấp nập những người đi xem.

Đến buổi chiều, khi hai giờ rưỡi, tàu bay đã sửa soạn, đến 3 giờ rưỡi các quan lên tàu rồi, thì một chiếc vụt bay lên trước. Bay lượn thẳng từ phía bắc vào phía nam, chừng độ cuối cùng phố Bờ sông thì phi-công bẻ máy lộn lại phía bắc mà bay cao dần dần lên ; bay quanh đi lượn lại trên phố điện ba vòng đến vòng thứ ba vừa ngang nhau với chiếc kia, liệng trên sông Hàn rồi cả hai chiếc cùng giống theo một hàng chênh chếch, cái thấp cái cao, vẫn vụt bay thẳng tắp một đường về hướng bắc, chiếm hơn ấy độ 4 giờ thì cả hai đều khỏi vòng Kinh đô.

Chuyến này ai nấy được xem ngắm tàu bay thực là thỏa thích. Chắc rồi sau cũng được thêm những lần nữa để cho phi khách vẫng lai, thì ta còn được nhiều phen ngoạn thưởng.

Thi vào ngạch Thương-chính. — Trong mấy hôm đầu tháng Avril, sở Thương chính có mở một kỳ thi để lấy thêm bạng thí-sai tòng sự, nghe đâu số dự tuyển có toàn hạt Đông-pháp chỉ có độ vài mươi mà số người đứng thi ở đây đã có ngoại trăm rồi chưa rõ được bao nhiêu người trúng tuyển.

Lời thỉnh gọi đấu giá

Đến ngày 22 Avril, hồi 10 giờ sáng, quan Phó Bình-lương coi phòng Phó Bình lương thự ba (Đường Carnot, Hanoi) sẽ nhận giấy đấu-giá bỏ vào phong-bì dán kín để đấu-giá lấy 1 những thứ cần-dùng cho kho Y-phục chánh ở Hanoi.

Tiền ký quĩ tạm : 50p 00.

Muốn hỏi gì về việc thầu này và muốn xem sổ điều-lệ thì cứ đến :

Ở Hanoi, thì phòng Phó bình-lương thứ ba.

Ở Haiphong, thì phòng Phó bình-lương.

2044

Lời thỉnh gọi đấu giá

Đến ngày 22 Avril 1922, hồi 10 giờ sáng, quan Phó bình-lương coi phòng Phó bình-lương thứ ba (Đường Carnot Hanoi) sẽ nhận giấy đấu-giá bỏ vào phong-bì dán kín để đấu-giá lấy n những thứ cần-dùng cho kho Y-phục chánh ở Hanoi.

Tiền ký quĩ tạm : 50p 00.

Muốn hỏi gì về việc thầu này và n muốn xem sổ điều-lệ thì cứ đến :

Ở Hanoi, thì phòng Phó bình-lương thứ ba

Ở Haiphong, thì phòng Phó bình-lương.

2046

PHÒNG - THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thường thọ ở ngõ đồng Bắc-đa hội-sinh. Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnviện Tunis, Fes, Rabat, Casablanca Port-Saïd (Ai cập) Huế
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt nổ con thứ bệnh lậu, bệnh giang mai
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 32.
KHÁM BỆNH : Giá 5 đồng một lần
2019.

CÁC CUỘC ĐI XEM SĂN-NHIÊN

Tối thứ hai :
NHỠN TIÊN BẢO ỨNG
(Hoàng sào qui vị)
Tối thứ ba :
MẠI NHÂN PHỤNG TIÊN NỮ
(Vì sự hiếu mà gặp tiên)

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)
Tuần lễ từ thứ tư 5 đến thứ ba 11 Avril 1922
Ba buổi ban ngày thứ năm nữ sinh nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH
THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
Các việc lớn trong thế giới
CHAMPI TORTU
Chín tấm 5 hồi
Phiên ảnh rất trang mỹ-thuật trích ở tiểu thuyết trứ-danh của M. Gaston Chérau
RỒI THỨ I, II, III IV và V
"MATHIAS SANDORF"
Chín tấm 9 hồi
Rất gian-nan, rất hay trích ở tiểu thuyết của Jules Verne
KỲ NÀY CHỚP HỒI THỨ NĂM
Từ 1er Avril giờ đi
Ngày nào cũng có nước, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

NHÀ BA MŨI

Số giây nói 323

Nhà ba mũi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giồng răng « M. Tạ-duy-Tự » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mới đến bản-hiệu nhà Ba Mũi, ở phố hàng Lọng, số 46, (Route Mandarine).

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa rẻ xe.

Nay cáo-bạch
229 Quản-lý, N. Tạ-duy-Miên

XIN XEM CHO KỸ

Phàm những các qui-khách xem báo thấy có đăng các-bạch của bản-hiệu, đến khi đi mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ ma làm ra không đặt được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài tử rằng đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đóng-bộ ba chương mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,
Ed. Montès.
54, Rue Paul Bert Hanoi.

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin nhắc nhở mọi người nào hễ khi có việc gì viết thư đến bản-quán, thì cho biết rõ số tên ở từ giấy gửi báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quán kỳ, để cho người làm sổ tiện kiểm. Kẻo các người thường hay bỏ lỡ, vẫn tắt, hoặc thiếu quá, không sao tìm được, thành ra nhiều khi bản-quán thường hiểu ai mà trả lời.

Digitized by Tiếng Việt Cổ Truyền Project. Thư Viện Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

MỚI SANG, MỚI SANG

Quí khách nên viết giấy vẻ Hiệu **NAM-THỊNH**, *số 6, phố Hàng Ngang, Hanoi mà lấy giá hàng. Bản-hiệu mới nhận được nhiều thứ laine may complets và pardessus, satin, cachemire, cùng các thứ hàng tốt khác, không kể xiết. Bản-hiệu xin tính hầu các Ngài một giá đặc biệt.*

HÚT BUÔN SẼ CÓ GIÁ RIÊNG 2018

HOÁN-VĂN

Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyền thần
73, Phố hàng Bông, Hanoi

MỚI VẼ XONG MẤY THỨ TRANH
TAM-QUỐC RẤT ĐẸP
Mới có các thứ giá-gương mặt đá và giá gương vẽ sơn vào kính lối mới.

Bản-hiệu có vẻ được nhiều thứ tranh thủy mạc và thuốc theo lối mới, trông rất đẹp và rất nhã. ông bà nào hoặc hiệu nào ở các tỉnh za muốn mua buôn, xin viết thư về, bản-hiệu sẽ tính giá bán buôn.

Nay kính
Hoán-Văn hiệu
2054 *73, Phố hàng Bông, Hanoi*

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn báo-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho báo-quán sớ giấy quấn báo, chứa lại thế nào thì biên rõ rằng vào đấy, và gửi theo hai hào (0$20) bằng tem cũng được) để chi tiền giấy (giấy khác).

Để si không gửi tiền theo thì sở đi nguyên chỉ có hoặc phải trả nặng hơn.

CÁO-BẠCH

Hiệu tôi nhận làm và có bán các đồ vàng tạo công đồ mạ vàng mạ bạc. các thứ chữ nướp hoa. cho thuê đồ nữ trang.

Bán các thứ :

Đồ dùng về xe đạp, xe điệp, và xe tay cùng các thứ quả chuông «Fott ball», v. v.

Lại có bán các thứ nước hoa thật tốt, các thứ đèn thắp dầu, đèn điện, đèn essence và nhiều thứ hàng khác nữa.

Qui-khách chiếu-cố xin mời đến hiệu tôi Mỹ-Ký, số nhà 22, phố Cửa Đông, tỉnh Nam-định
3237

GIỜI PHÁP-THƯƠNG VĂN-TÀI

Số 7, cạnh trường Y-viện

CÓ BÁN: Hai cái nhà thật rộng kiểu mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá. . . . . **2.800$00**

CHO THUÊ: Một khu đất rộng 2.046 thước vuông ở đường Bobillot.

Hội ấy lại chuyên trị đã lâu năm về nghề đóng xe rất tinh xảo. Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyệt đẹp và thanh nhã. Hạng nào cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua góp tháng hay thuê tạm xin đến đó mà hỏi. Có bán đủ cả các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại. 2005

同安 VÔI 石灰

Vừa trắng, vừa rẻo, vừa quánh, vừa nở, tốt nhất Trung-Bắc lưỡng-kỳ là vôi Đông-giao: mua ngay của chủ lò bao giờ cũng vẫn rẻ. Xin hỏi :

NGUYỄN-CẢNH
14, Phố hàng Cá (Đồng xuân). Hanoi.
1488

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu dầu nai)

Bệnh bao mòn, kém sức, yếu đuối, đều là những bệnh người ta thường hay mắc phải, vì làm lụng quá hay lo nghĩ nhiều. Để tìm cho kém sắc chân huyết đi mà chính chân huyết ấy cũng lại còn yếu đi nữa. Vậy ta cần phải bồi bổ ngay vào chân huyết. Muốn bồi bổ cho chân huyết thì không còn thuốc gì hay bằng thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu dầu nai). Thuốc này vừa bổ vừa công khởi bệnh yếu đuối, mỏi mệt, xấu máu, bao mồm sau khi mới khỏi bệnh giúp, bệnh sốt rét, những bệnh lâu năm.

Thuốc này làm cho chân huyết bình phục lại như thường và lọc cho huyết được trong trẻo. Ăn bà sau khi ở cữ mà dùng thuốc này thì cũng tối tăm, bổ hết sẽ mọi đường hay sức khỏe.

Các ông bác sĩ đều bảo thuốc này là một thứ thuốc rất tốt đã chữa khỏi bổ có hàng nghìn hàng vạn người.

Ở các hàng bào-chế lớn đều có bán cả.
2056

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ *để chữa a-phiện*
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Theo luật mới — Muốn dùng thuốc này phải xin đơn quan Đốc-tờ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ máu; làm ăn-ngủ, mới mệt nhọc muốn làm việc gì; dùng thuốc này hay lắm!

Mấy thứ bán-hiệu hay bán :
Các thứ thuốc nước dựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm gọi là 914, *trị bệnh Giang-mai*
Thuốc ho-mó SIROP PECTORAL *độc-cô, bổ-mũi.*
Thuốc lao *chỉ người lơn uống được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt = 0 $ 90 một chai
Chữa các chứng lậu: *chẳng kì mới hay cũ: uống thuốc cachets antiseptiques sẽ thấy thuốc blennorrhéide của Bàn-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được vô số người phải bệnh lậu.*

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bệnh dần bà như: Kinh nguyệt không đều, hay là khi bàn kinh đau đớn mình mẩy, như đau bụng, sẹo con, uống thuốc này đều nên sẽ lấy lại mau tốt trong chính độ kéo kém

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MÓ-SÉ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*
Bán chịu và bán lẻ

« THUỐC DẺRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bệnh giang mai rất hay và dùng thuốc 914 rồi thì nên uống thuốc này cho tiệt nọc! Dùng thuốc khác rồi càng nên phải uống thuốc này thì mấy chốc khỏi hẳn. Giọng! Thuốc này rất hay, rất quí; ai chẳng hợ gì đến sự sinh dục, lại lỗ sức cho người có bệnh.
Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn litres. Giá có 3 $ 00 mà thôi.

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM » Hà nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhân, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

KEM
HIỆU
BERTHUIN

Xoa thứ kem này thì da dẻ được mềm mại, chả khác gì nhung vậy

PACHOD Frères & Cie LYON. 2060

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Có xe Ô-TÔ che các quí-khách đi gỡ, hoặc đi các tỉnh

Giây nói số : 280 — hoặc số : 150

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2047

SOCIÉTÉ ASIATIQUE D'IMPORT ET D'EXPORT

Số 21, Rue Jules Ferry, ở Haiphong

CÓ BÁN: Vải, dạ, len, rượu vang, rượu sâm banh, rượu cốt nhắc, các thứ đồ hộp, vân vân.

Ai muốn hỏi gì, hiệu ấy sẽ sẵn lòng trả lời và sẽ gửi ngay các mẫu hàng đi. 2075

JAZ
RÉVEIL DE PRÉCISION

BÁN TẠI: GRANDS MAGASINS RÉUNIS HANOI.
Giá : 30 francs.

NGUYỄN-HỮU-THU DIT SEN
HAIPHONG

CÁC ĐƯỜNG TÀU CHẠY SÔNG, BIỂN.

Tàu BẢO-THẠCH JADE chạy Hải-phòng, Nam-hải, Bắc-hải, Hongkong
tàu GIAO-CHỈ chạy Hải-phòng, Nam-định
tàu ĐÔNG-LỢI chạy Hải-phòng, Nam-định.
tàu TÂN-ĐỘ chạy Phả-lại (Sept Pagodes), Lâm.
tàu CÁT-TƯỜNG chạy Hải-phòng Kiến-an.
tàu CHAMPAGNE chạy Hải-phòng, Hongay.
tàu ĐỘ-ĐỘ chạy Hải-phòng, Hải-dương.

Những hàng hóa thì phải xếp xuống tàu một giờ trước khi tàu khởi-hành
Ai cần điều gì xin hỏi tổng cục tại Hải phòng
Phố Bonnal số 61 — Phố Tourane số 9
TELEPHONE N° 261 2011

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN

133, Avenue Paul Doumer à Haiphong

XƯƠNG-TÂN (PHOSPHATES) là một thứ bột vun lên, giống mầu, rất tốt, **Vun ruộng bằng XƯƠNG-TÂN thì lúa rồi ra được gấp hai, gấp ba.**

Hội chúng tôi tính nào cũng có người đứng ĐẠI-BIỂU

Ai muốn hỏi hơn gì, xin cứ gửi giấy cho chúng tôi tại Haiphong, 133, Avenue Paul Doumer (Phố Cửa-Đông).

Chúng tôi bán giá như sau này, hàng lấy tại nhà-máy ở Haiphong
25 $ 00 một tấn PE. 19/24. Thứ bột để vun ruộng-chua.
32 . 00 một tấn PE. 5 Thứ bột này thường dùng cả ruộng-chua, ruộng-ngọt 2036

N° 49

TÁI-SINH-DUYÊN
(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Đứa nữ tỳ vội-vàng cất bỏ hàng bao lan đi, quả-nhiên là một cái nhà thủy-tọa, nhìn xem phong-cảnh trông thật hữu tình. *Tô-ánh-tuyết* giả-cách chuyện trò ngồi lâu, để đợi cho *Lưu-khuê-bích* đến đấy mà đâm chết. *Lưu-gến-ngọc* vẫn tưởng là chị em cùng nhau ý-hợp tâm-đầu, cho nên cứ chuyện trò vui vẻ.

Lại nói chuyện nhà ngoài thì quan khách linh-đình, bấy giờ mặt trời chưa xế bóng, quan Thừa-tướng là *Kỳ-thịnh-đức* vì tuổi đã già, cho nên không uống được rượu, mới đứng dậy cáo-từ. *Lưu-khuê-bích* cố ý mời ngồi lại, các quan cũng đều nài-ép mà rằng :

— Trời còn sớm, xin mời quan Thừa-tướng hãy uống thêm mấy chén rượu nữa, rồi sẽ về thành, cũng chưa lấy gì làm muộn.

Kỳ-thịnh-đức cười mà bảo rằng :

— Các ngài thật không hiểu, cứ uống rượu hoài, không sợ có hại người lại chê ta là phường tham ăn mà làm lỡ việc của người ta hay sao! Vậy, thì ta nên cáo từ là phải.

Các quan cũng cười mà đáp lại rằng :

— Quan Thừa-tướng là bậc lão-thành, thật đã từng trải, như thế thì chẳng còn ai oán vào đâu được nữa.

Nói xong cũng đứng dậy cáo-từ về cả. Khi các quan về cả rồi, *Lưu-khuê-bích* rượu ngà ngà say, trở vào *Ngũ-hi h-lâu* không thấy *Mạnh lệ-quân* đâu cả, chỉ thấy có hai đứa nữ-tỳ đứng đấy mà thôi.

Lưu-khuê-bích vội-vàng hỏi :

— Tân phu nhân đi đâu rồi?

Nữ tỳ bẩm :

— Tân phu-nhân bảo tiểu-thư đưa ra chơi hậu-lâu để xem ngắm phong-cảnh.

Lưu-khuê-bích tức khắc thẳng tới hậu-lâu. *Tô-ánh-tuyết* đang ngồi nghỉ thở ra : ta đâm đâu xuống sông, thế là được trong sạch, mà cái linh-hồn ta lại có thể phù-hộ cho *Hoàng-phủ thiếu-hoa* được gặp gỡ *Mạnh-lệ quân*. Ai ngờ con sông này lại là chỗ giếc ngủ nghìn năm của ta đó, càng nghĩ càng thêm đau lòng.

Nàng đang ngẫm nghĩ thì bỗng thấy *Lưu khuê-bích đến, Lưu-yến-ngọc* với vàng đứng dậy. *Lưu-khuê bích* tươi cười mà bảo *Lưu-gến-ngọc* rằng :

— Mặt trời đã lặn hơi nước lạnh lùng. Chị mày người cũng yếu-đuối lắm, sao mày lại đưa chị ra chỗ gió-máy này!

Lưu-gến ngọc nghe nói, tức giận trong lòng, nghĩ thầm : Chị ta cũng cùng tuổi với ta, thế mà anh ta chỉ lo cho ta bị lạnh, không nghĩ gì đến ta cả. Thế mới biết ta đây là một người mệnh bạc, nào ai đoái thương đến mình!

Lưu-khuê-bích bảo nàng *Tô-ánh tuyết* rằng :

— Em nó khờ dại mà khiến cho phu-nhân bị lạnh, bây giờ hai ta về phòng uống rượu.

Nói xong lại nhí-nhoẻn cười, rồi giơ tay dắt *Tô-ánh-tuyết*. *Lưu-gến ngọc* nghĩ thầm : anh ta thật không biết hổ-thẹn, có ta đứng đây, mà chẳng e-nệ chút nào! Nàng nghĩ vậy, liền quay mình lẳng đi chỗ khác.

Tô-ánh-tuyết thấy *Lưu-khuê-bích* bỏm-xỏm như vậy, tức thì hãm hãm nổi giận, trở mặt mà mắng rằng :

— *Lưu-khuê-bích* kia! Mày không tự-lượng, đám đến thì bảo ở nhà ta. Thì không được trắng, để không biết hổi, lại còn đem lòng nhơm-hiểm, đối *Tiểu xuân-đình* để chọc hại phu-quân ta, may mà hoàng-thiên ủng-hộ, phu-quân ta chẳng hề chi cả. Sau mày lại thông mưu với cha, tiến-cử *Hoàng-phủ* nguyên-soái đi đánh Phiên, làm cho nhà *Hoàng-phủ* phải tan nát. Bây giờ lại thông mưu với chị, tán cùng thành thương, giăng-chỉ từ hôn. Tội-ác mày đã đầy, tất có ngày phải tai-vạ. *Mạnh lệ-quân* này khi nào chịu thất-thân với mày, mày chớ có nghĩ càn.

Lưu-khuê-bích nghe nói, trong cơn tức, nhưng vẫn hàm mê cái sắc đẹp của nàng, nghĩ thầm : việc đã gần thành, nếu ta bỏ giận thì hỏng mất cả, chi bằng nhẫn nại là hơn.

Lưu-khuê-bích nghĩ vậy, mới gượng cười mà bảo rằng :

— Nay thành-thương giăng-chỉ từ-hôn, mà phu-nhân lại nói như thế, bay là chưa có phúc được làm phu-nhân chăng! Phu nhân còn ít tuổi, ta chẳng chấp chi, nhưng nên phải nghĩ lại. Thôi, hai ta cùng trở về phòng loan uống rượu.

Nói xong, lại giơ tay dắt *Tô-ánh-tuyết*. *Tô-ánh-tuyết* nghĩ thầm : ta muốn đổ rượu cho nó thật say, bấy giờ sẽ hạ thủ. Nhưng xem hình dạng no như thế, tưởng cũng khó lòng, chi bằng ta hạ-thủ ở đây, mà nhảy xuống sông cho rồi.

Nàng nghĩ vậy, lại trở mặt *Lưu-khuê-bích* mà mắng rằng :

— *Lưu* tặc kia! ta và mày là thâm-thù với nhau, mày chớ có nghĩ càn. Nay ta vì phu-quân ta mà liều mình với mày đó!

Nói xong, thò tay vào trong mình, rút lưỡi dao con ra, đâm thẳng vào cổ-họng *Lưu-khuê-bích*. *Lưu-khuê bích* giật mình kinh sợ, liền cúi đầu xuống, thành ra mũi dao đâm trượt vào tráo, lệch về phía tả, ở trên lông mày.

Lưu-khuê-bích thấy đau, vội vàng giơ tay xoa tráo, bèn tay đẩm-đìa những máu liền nổi giận mà mắng rằng :

— Đứa tiện-nhân kia! mày dám giết dao để hành thích ta! mày có bay đi đàng lên trời!

Nói xong, tức khắc xắn vào bắt lấy, *Tô ánh-tuyết* quát lên một tiếng thật to, rồi chạy ra phía trước lầu, thấy tâm xuống sông *Côn-minh*. *Lưu-khuê-bích* nhìn theo thì bỗng có một trận gió to, mặt nước nổi sóng, bắn vung lên trên lầu, khiến cho *Lưu-khuê-bích* ướt đầm cả người mà tối-tăm mặt-mũi.

Lưu-khuê bích nghĩ thầm : nay nàng đâm đầu xuống sông, nếu ta không với được thì thôi thì chắc là *Mạnh-sĩ-nguyên* vu cho ta hại nàng mà giấu đi đâm mất. *Lưu-khuê-bích* nghĩ vậy, trong lòng hoảng-hốt, không nhớ gì đến sự bị thương, vội-vàng chạy xuống dưới lầu, gọi các gia-tướng mà bảo rằng :

— Tân-nhân nhảy xuống sông rồi! Các ngươi mau mau đem thuyền ra vớt, hễ ai vớt được, sẽ thưởng 100 lạng bạc, mà không vớt được, cũng trả công cho.

Các thầy-thủ biết có trọng-thưởng, ai nấy đều đem thuyền ra vớt. *Lưu-khuê bích* lại trèo lên trên lầu đứng xem. Trong khi *Tô-ánh-tuyết* hành-thích rồi nhảy xuống sông thì *Lưu-gến-ngọc* vẫn còn đứng ở trên lầu, nàng nghe được rõ ràng câu chuyện, nghĩ thầm mà khen cho một người liệt-nữ, chết cũng đáng đời.

Nàng vội-vàng chạy ra trước lầu đứng xem, trong thấy một làn sóng bạc mênh-mông, còn thì thỉ thì đã trôi đi đâu mất. Nàng lại nghĩ thầm : một người liệt-nữ như thế mà giao ngọc chìm châu thì thật đáng tiếc.

Nàng lại nghĩ thầm : giá-sử sau này cha mẹ ta có ép gả cho ai thì ta quyết không khi nào chịu thất-tiết mà phụ lời thề, tất có một ngày kia cũng đâm đầu xuống sông mà thôi.

(Còn nữa).

Cartier Fleurus — Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn — Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN